

PR betrokken bij verbetering veehouderij in Polen

S. Schukking (medewerker Ontwikkelingssamenwerking PR)

Polen is sinds kort weer een vrij land, dat democratisch wordt bestuurd. Na een periode van circa 50 jaar van bezetting en een totalitair regime kan het land nu eindelijk daadwerkelijk aan zijn opbouw gaan werken.

De geleide-economie heeft plaats gemaakt voor een langzaam op gang komen van de markteconomie. Maar het land is nog erg arm, straatarm. De geleide-economie heeft de laatste jaren het ene gat met het andere gedicht. Dit had tot gevolg dat het land nu zit met een nationale schuld van circa 40 miljard dollar, voornamelijk aan het Westen.

Inflatie

Polen heeft het laatste jaar een enorme inflatie gekend (circa 740 % = 2 % per dag in 1989!), die dit voorjaar gelukkig nagenoeg tot stilstand is gekomen. Het gemiddelde maandinkomen bedraagt op het ogenblik echter nog slechts circa f 100,-! Dit laatste heeft ertoe geleid dat de consumptie van allerlei artikelen en levensmiddelen stagneert en er sprake is van een zogenoemde "kopersstaking". Dit leidt tot een overproductie in diverse sectoren van de industrie wat weer leidt tot faillissementen en ontslag van werknemers. Polen

gaat nog een moeilijke tijd tegemoet en het zal veel hulp en de inzet van de gehele bevolking vergen om deze situatie ten goede te keren.

Kleinschalige landbouw

Uiteraard hebben de hiervoor geschetste ontwikkelingen ook hun weerslag gehad op de landbouw. Polen staat van oudsher bekend als een landbouwland en voor de Tweede Wereldoorlog was zelfs sprake van een behoorlijk ontwikkelde landbouw. Naast beperkte grootschalige landbouw (landgoederen) had de landbouw toender-

tijd, evenals in vele andere delen van Europa, overwegend een kleinschalig karakter. Na de Tweede Wereldoorlog zijn de grote landbouwbedrijven staatsbedrijven geworden. Verder werd getracht de kleine bedrijven te collectiviseren en ze samen te voegen tot grote zogenoemde coöperatieve bedrijven. Dit laatste is maar op zeer beperkte schaal gelukt, waardoor nog steeds ruim 80 % van de grond eigendom is van deze kleine boeren. Aan de verdere ontwikkeling van deze bedrijven gebeurde echter ook niets. Ze werden min of meer aan hun lot overgelaten, zodat de situatie momenteel in grote delen van Polen nog ongeveer dezelfde is als voor de Tweede Wereldoorlog! De gemiddelde bedrijfsgrootte van de privébedrijven is op het ogenblik circa 7 ha. In het noorden van Polen zijn de bedrijven vaak wat groter dan het gemiddelde; in het zuiden en zuidwesten daarentegen vindt men veelal kleinere bedrijven. Dit biedt uiteraard nauwelijks of geen mogelijkheden voor toepassing van moderne methoden en mechanisatie. Het paard vervult dan ook nog steeds een belangrijke rol in de Poolse landbouw. Op heel veel bedrijven zijn de landbouwactiviteiten nog overwegend gericht op de voedselvoorziening van de boer en zijn gezin. Dit geldt ook voor wat betreft een deel van de veehouderij. De meeste Poolse bedrijven zijn nog sterk gemengd: koeien, varkens en kippen naast akkerbouw.

Het gemiddelde aantal melkkoeien per bedrijf bedraagt circa 2,5 met een melkproductie per koe van circa 3000 kg. Ongeveer 95 % van de bedrijven heeft 5 of minder koeien! De totale melkproductie is circa 15 miljard kg en bij een bevolking van circa 38 miljoen is de melkproductie per hoofd van de bevolking circa 400 kg. De kwaliteit van de melk is vaak echter zodanig, dat ze niet voor menselijke consumptie geschikt is en wordt verpoederd. Verder is de verdeling over het jaar slecht.

Verbetering veehouderij met Nederlandse hulp

Het Poolse Ministerie van Landbouw heeft Nederland gevraagd te helpen bij de modernisering van de veehouderij in Polen. Uiteraard is het niet mogelijk alle boeren direct te helpen. Zodoende is gekozen voor een projectgebied, dat dan als voorbeeld kan dienen voor de veehouderij in andere gebieden. Voor het project is het oog gevallen op een gebied in de provincie Lomza, ruim 100 km ten noordoosten van Warschau, bij het dorp Turosl. In het gebied komt veel veengrasland voor in een voormalig moerasgebied. Dat is nu echter goed ontwaterd en heeft verder ook een goede

infrastructuur. Het is dus een typisch veehouderijgebied, waar akkerbouw eigenlijk alleen maar mogelijk is op wat hoger gelegen zandkoppen. De bedrijfsgrootte ligt met circa 15 ha duidelijk boven het Poolse gemiddelde. Een dergelijke oppervlakte biedt op zich al mogelijkheden, maar bedrijfsuitbreiding is ook vaak nog mogelijk. Elders in Polen zullen eerst bedrijfsvergroting en een verbetering van de infrastructuur moeten plaatsvinden alvorens aan moderne landbouw kan worden gedacht.

Opzet project

Het doel van het project op lange termijn is verbetering van de kwantiteit en kwaliteit van de melkproductie in Polen en verbetering van de inkomenspositie van de melkveehouders. Op korte termijn zal worden getracht in de gemeente Turosl de productiviteit van grond, vee en arbeid te verhogen door: *verdere specialisatie; intensivering; invoering van moderne technieken en algehele verbetering van de bedrijfsvoering.*

Specialisatie

De bij het project betrokken boeren zullen neven-takken (varkens, kippen en akkerbouw) zoveel mogelijk dienen af te stoten en zich dienen te specialiseren in de melkveehouderij.

Intensivering

De produktie van het grasland zal worden opgevoerd door een betere bemesting, deels na herinzaai. Tevens zal het gebruik ervan worden geïntensiveerd.

Moderne technieken

De huisvesting van het vee zal worden gemoderniseerd: verbeterde aanbindstallen of loopstallen. De melkwinning en melkopslag zal worden aangepast. Bij de voederwinning zal de hooiwinning grotendeels worden vervangen door inkuilen.

Bedrijfsvoering

Bij de bedrijfsvoering gaat het met name om een verbetering van de beweiding in de zomer en van de voeding van alle vee over het gehele jaar. Tenslotte zal ook de nodige aandacht worden besteed aan de kwaliteit van de melk en de daaruit bereide produkten.

Uitvoering

Het project gaat in eerste instantie dertien bedrijven omvatten, waarvan één als modelbedrijf zal fungeren. Het modelbedrijf wordt volledig nieuw opgezet. Hier zullen alle nieuw te introduceren

methoden en systemen worden gedemonstreerd. Het bedrijf zal intensiever worden begeleid dan de andere. Verder zal een uitgebreide technische en economische boekhouding worden bijgehouden. De uitvoering van het project is door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) opgedragen aan International Dairy Consultants(IDC), een ingenieurbureau te Emmeloord. IDC is verantwoordelijk voor de uit te voeren verbeteringen aan gebouwen, machines en land, terwijl verder ook de training en verdere begeleiding van de boeren aan hen is toevertrouwd. De „modelboer” is al voor een korte training in Nederland geweest, tezamen met de lokale voorlichter, die als *counterpart* gaat fungeren van een Nederlandse voorlichter ter plaatse.

Deze Nederlandse voorlichter, een voormalige medewerker van de Praktijkschool in Oenkerk, nu in dienst van IDC, werkt sinds 1 april 1990 in Polen. Er is een Nederlands-Poolse stuurgroep gevormd, bestaande uit een Nederlandse en Poolse begeleidingscommissie. Het PR levert de voorzitter van de Nederlandse Commissie, het IDC de secretaris en LNV één lid. Ook de Nederlandse Landbouwwattaché voor Polen zit in de commissie. Het PR levert verder deskundigheid op het gebied van grasland en melkveehouderij in het algemeen. Dit laatste houdt in, dat op verzoek van IDC regelmatig PR-medewerkers het project zullen bezoeken. De financiering van het project geschiedt door de Ministeries van Buitenlandse Zaken en LNV en de EG gezamenlijk.